

Svetovna pogodba zoper vojno.

Mir vam bodi, to je bil najmilejši in najbolj priljubljeni pozdrav božjega Ustanovitelja krščanske vere. Ker je naš božji Zveličar ljudem želel samo to, kar je za nje dobro, in ker jim je najraje in največkrat želel mir, iz tega sledi, da je mir največje dobro za človeka in človeštvo.

Človeštvo ni vedno znalo dovolj ceniti dobrote miru. Človeška sebičnost je poedince in cele narode zapletala v boje in vojne. Borbe in vojne se niso samo smatrale in trpele kot potrebno zlo, kojemu je vir človeška pokvarjenost, poželjivost in sebičnost. Bili so tudi taki, in teh je bilo mnogo, ki so vojno proslavljali kot nekako dobroto, kot vir vsega dobrega za ljudi in narode. Morala je priti svetovna vojna z vsemi svojimi grozotami in strašnimi posledicami, da je človeštvo izpregledalo. Prišlo je ljudem, narodom in državam veliko spoznanje, da je vojna zlo, da je to, kar jo imenuje pesnik: strašno divja pošast.

Ker ta strašno divja pošast preti človeštvu ter mu ogroža srečo še tudi po koncu svetovne vojne, je vse človeštvo prešinjeno z eno veliko željo, in to je želja po vseobčnem trajnem miru. Da bi prišlo do ostvarjenja te velike želje, se je ustanovila največja organizacija za mir, ki jo je doslej imelo politično organizirano človeštvo: Društvo narodov s sedežem v Ženevi. To Društvo propoveduje mir ter kliče vsem narodom in državam: »Mir vam bodi!« Društvo narodov hoče zabraniti vsak vojni spopad med narodi in zato hoče poedine države nagniti, odnosno prisiliti k temu, da pri vseh medsebojnih sporih uporabljajo za poravnavo sa-

mo mirovna sredstva, nikdar pa ne sile in orožja.

Da bi Društvo narodov tem sigurnejše prišlo do svojega cilja, se je sklenila znana locarnska pogodba, ki bi naj pod jamstvom Anglije in Italije utrdila mir med Francijo in Nemčijo, torej med državama, od kojih medsebojnega prijateljstva ali sovraštva je v največji meri odvisna ohranitev, odnosno prelomitev miru v Evropi. Tej pogodbi je sledila cela vrsta pogodb med državami, s katerimi se je ali sklenilo zaveznitvo med nekaterimi državami, ali pa dolžnost mirovne razsodiščne poravnave v slučaju spora brez vojnega spopada, ali pa nevtralnost (nepristranost) napram kakšni državi v slučaju napada od tretje strani.

V ponedeljek, 27. avgusta, pa je bila v Parizu na najsvečanejši način podpisana Kellogova pogodba za svetovni mir. Kellog, zunanji minister Zedinjenih držav Severne Amerike, se je celo leto, počenši od lanskega poletja, trudil, da zasigura mir v Evropi z vseobčno pogodbo, s katero bi se vse evropske velesile in tudi druge države obvezale pred vsem svetom, da obsojajo vojno ter da je med njimi napadalna vojna kot sredstvo narodne politike prepovedana.

Veliko zaprek je bilo premagati, predno so se dale evropske velesile in druge države obvezati s takšno pogodbo. Kellog pa je vztrajal, dokler ni njegovo diplomatsko delovanje doseglo popoln uspeh. V ponedeljek, 27. avgusta, je v svečanostni dvorani zunanjega ministrstva v Parizu na najslovesnejši način podpisal to pogodbo Kellog in poleg njega še 14 zastopnikov drugih držav, in sicer po abecednem redu počenši z

dr. Stresemannom, zunanjim ministrom Nemčije, do dr. Beneša, zunanjega ministra Čehoslovaške, ki je poslednji podpisal.

Amerika je pozvala tudi druge države, da podpišejo Kellogovo pogodbo, med njimi tudi našo državo, ki je že izjavila svoj pristop.

O pomenu te svetovne pogodbe za mir je ob njenem svečano-veličastnem podpisu Briand, francoski zunanji minister, rekel te besede: »Gotovo ne pretiravam, da današnji dan pomenja mejni kamen v zgodovini človeštva. Prvič na svetu se dela na mirovnem načrtu, ki je pristopen vsem narodom sveta in se na tem mirovnem kongresu (zboru) vrši nekaj drugega, kakor pa da bi se določevali neposredni pogoji kaknega posebnega miru, določenega vsled vojnih odločitev. Prvič na svetu se je zgodilo, da tu ne gre za neposredno likvidacijo kake vojne. Ta pariška pogodba, ki je rojena iz duha miru samega, je lahko in mora biti pogodba mednarodne sloge. Kaj je nova zamisel te pogodbe proti vojni? Prvič na svetu se v pogodbi odklanja vojna brez pridržka kot sredstvo narodne politike, in sicer v njeni posebni in najnevarnejši obliki: sebična in enostransko hotena vojna. Taki vojni, ki se je svoj čas smatrala za dvojno pravo in ki je predstavljala bistveno pospeševanje narodne suverenosti (vrhovne neodvisnosti), se danes uradoma odvzema to, kar je pomenjalo njeno največjo nevarnost: zakonitost. Ker nima več zakonitosti, je vojna izpostavljena gotovemu grajanju in verjetnemu sovraštvu vseh, ki so podpisali to pogodbo. Tudi mali narodi s tem končno pridobijo svojo popolno neodvisnost. Izginilo bo tudi napačno mnenje, da je narodni interes odvisen od vojaških del.«

RAZGOVORI

»Radičevci so pogoreli«, tako je začel razgovor šaljivec, ko so prišli skupaj naši znanci, da se porazgovorijo. »Kako je bilo res z onim požarom v Zagrebu?«

Gospodar jim je povedal:

»Radičevci so hoteli proslaviti Radičev spomin. Postavili so njegovo sliko na poseben oltar in 20 sveč je gorelo okrog slike. Poleg pa so viseli venci s pogreba. Sredi dneva je pa začelo goreti. Seveda so radičevci takoj zavpili, da je požar naročil Beograd! Videli so celo tri vojake, ki so prišli iz hiše, ko je začelo goreti, in so se odpeljali z avtomobilom. Ves Zagreb je bil razburjen. Posebno so jih še razburjali časopisi zagrebški, ki so vsako uro nekaj novega izvedeli, pa je izšla posebna izdaja — ljudje so kupovali liste, da so bili kakor nori, židovski lastniki listov pa so si na tihem meli roke, ker je bil dober »kšeft«. — Že celi teden se vrši preiskava, ker radičevci hočejo na vsak

način dokazati, da je bil ogenj podtaknjen.«

»Kako pa je v resnici začelo goreti?«

»Hiša v Seljačkem domu sama pravi, da je vstopila v sobo, da je veter potegnil in je plamen sveč objel frfotajoče vence in je naenkrat vse zagorelo. Krivi so torej sami. Če že hočejo, da sveče gorijo v taki bližini gorljivih suhih stvari, pa naj bi še stražo postavili. Da niso bili bolj previdni, je pa tudi to vzrok, ker so itak visoko zavarovani in nimajo nobene škode!«

»Kaj pa bombe na Radičevem grobu?«, je vprašal eden od znancev.

»Na Radičevem grobu leži tudi vse polno suhih vencev. Tudi tam so zažigali sveče in ko je sveča dogorela, je plamen objel trakove vencev, ki so zgoreli. Bilo je malo dima. Listi so takoj raztrobili, da je nekdo vrgel — bombo na grob. In straža noč in dan straži sedaj Radičev grob.«

»Pa so radičevci čudni«, je dejal župan. »Kaj je temu vzrok?«

»Kaj je temu vzrok? Vsi vemo: Strah ima velike oči! Radičevce je strah. Kajti oni so pogoreli, ne le nji-

hovi venci! Kaj se je vse pričakovalo od njihovega bobnanja doma. Razen sej in nekaj kričanja gre vsa politika mirno svojo pot. In Berlin! Ja, Berlin bi naj govoril samo o radičevcih! Pa je dr. Krnjevič dobil pouk, kako naj se obnaša, radičevci pa in demokrati z njimi so pa doživeli pogorevščino, da se jim celi svet smeji. Pa pri tej pogorevščini še zavarovani niso! Še eno hočejo: v Ženevo pojdejo, na zborovanje Društva narodov! In kaj bo tam? Ena blamaža več! Radičevci so res čudni! Če boš ti hotel na njivi kaj pridelati, vendar ne boš hodil v gozd vpit, ampak pojdeš na njivo, boš tam delal, sejal in tudi žet. Radičevci pa hodijo sedaj okoli po svetu in vpijejo, tam, kjer bi pa lahko kaj dosegli, to je v narodni skupščini, tam pa se ne prikažejo. Kakor tedaj za centralistično ustavo, tako tudi zdaj, ko bi se jo lahko načelo izpreminjati, ostajajo doma. In tako ni čuda, če bodo s svojimi zahtevami pogoreli!«

»Zgodovina bo sodila to njihovo nerazsodno politiko«, je dejal občinski tajnik.

»Kaj zgodovina, mi moramo tako politiko obsoditi«, je odgovoril gos-

podar. »Zdaj, ko hodijo po naših krajih agitatorji, ki limajo skupaj radičevce in demokrate, zdaj jo moramo obsoditi! Pa ne le mi, ki smo jo itak že doslej obsojali, oni zapeljani kmetje, ki so verjeli lepim besedam radičevcev, oni naj sedaj izpregledajo. Prišli so pod komando demokratov in tista gospoda, zoper katero so tako zabavljali, govori zdaj v imenu teh kmetov.«

»Nekaj zanimivega«, je vpadel zna nec mešetar. »Te dni sem bil v Medji murju. Tu so radičevci, oblastni poslanci in drugi, ki so že v Mariboru spoznali hinavščino demokratskega varuštva. In ravno v Medjimurju so se te njihove na frišno zlimane vrste najpreje razklale. Hrvaški kmet, kot sem že zadnjič rekel, je prepameten, da bi sedaj naenkrat poljubljaj roko, ki ga je deset let tepla. Hrvaški kmet bo zapustil tudi radičevsko stranko, če se ista takoj ne loči od Pribičeviča!«

»Ti, ki hodiš med Hrvatce, povej jim to«, je dejal gospodar. »Razloži jim, da je njihov največji sovražnik Pribičevič se usilil za kuratorja nad radičevci, da bi tako ohranil svojo politično moč.«

»Pa še to jim povej«, je dejal župan, »da smo Slovenci toliko politično zreli in odrasli, da kuratorja ne potrebujemo, zato bo vsa gonja radičevcev in demokratov v Sloveniji — prazna kot udarec v vodo!«

»Pa še to povej«, je dostavil šalji vec, »da so naši demokrate in radičevci postali vredni Radičevi sinovi. Na vsa žegnanja hodijo, če tudi potem v gostilni obsedijo, na božjih potih jih vidiš, pa ne pri maši, ampak kako se z golažem mašijo, povsod pač ljudi lovijo, a povsod pogorijo.«

Ministrski predsednik dr. Korošec v Sloveniji. Pretekli teden je bil dr. Korošec tri dni v Sloveniji. Najpreje je šel na Bled, kjer je kralju poročal o položaju v državi. Iz avdijence je prišel zelo dobro razpoložen ter je na vprašanja novinarjev, ko so ga vprašali, kako gleda na divje početje demokratov in radičevcev, odgovoril: »Kakor vidite, s štirimi očmi!« — Iz Bleda se je podal na Brezje k Mariji Pomagaj, od tam v Ljubljano, drugi dan pa v Maribor, nakar se je zopet povrnil v Beograd. Slovenija je prav iskreno pozdravila svojega voditelja, ministrskega predsednika g. dr. Ant. Korošca.

Dr. Korošec — molči! Koderkoli gre dr. Korošec, so mu vedno novinarji za petami, da bi dobili od njega kake izjave. Toda ne posreči se jim. Zakaj dr. Korošec molči. Ali ste že kdaj videli, da bi se dva dolgo prepirala, če je eden sploh tiho? Ne. Eden, ki hoče izbruhati iz sebe vse, kar ve in čuti, to stori, drugi pa ga mirno poslušajo. Ko se oni utruje zmerjanja in vpitja, je pa — prepira konec. Dr. Korošec tudi pusti demokrate in ra-

dičevce, da dajejo vsaki dan kilometersko dolge izjave. Na vse vpitje in zmerjanje in očitaje — dr. Korošec molči. Ko se bodo pa ti duhovi malo znebili svoje čudne razburjenosti, pa jih bo dr. Korošec mirno povabil — v Beograd. Modrejši popusti v prepiru, pravi pregovor in uči izkušnja. In v tem političnem boju je dr. Korošec modrejši kot pa kričava opozicija.

Edina vez radičevcev z Beogradom Radičevci in demokrati so dejali, da so pretrgali vse vezi z nar. skupščino, da se ne vrnejo več vanjo itd. itd. Prišel pa je 1. september. In v Beogradu se je pojavil radičevac Ivan Čelan s 40 pooblastili radičevskih poslancev, ki so dvignili poslanske — dnevnice za mesec september. Ljubi denarček, to je pa še vez, ki celo radičevce, pa še najbolj kričavega Pribičeviča veže na to »krvavo« narodno skupščino. Pa jih ni groza vzeti tega denarja!

Orožne vaje nekateri nasprotniki izrabljajo v agitacijo zoper sedanjo vlado. Orožne vaje se vršijo po zakonih, ki jih je sestavila Pašič-Pribičevičeva vlada, teh odredb pa ni mogoče kar na hitro roko izpremeniti, še posebno ne, ko je opozicija delala tak kraval v skupščini in sedaj noče v skupščino. Ako bi opozicija namenoma ne delala takih škandalov doma in po svetu, bi se dalo marsikaj urediti!

V pomirjenju Hrvatov. Vse štiri stranke, ki so danes v vladi, so že javile, da bi se dalo govoriti o hrvaških zahtevah, samo povedo naj jih. Zdaj bi bil zopet čas, da radičevci ta trenutek izrabijo. Pa ga najbrže spet ne bodo in to po krivdi Pribičeviča, ki namenoma noče miru na Hrvaškem. Da bi se kdo od radičevcev ne »spozabil«, je Pribičevič zahteval, da mora prenehati vsako osebno obče vanje med poslanci vlade in opozicije. To je pa zahteval zaradi tega, ker se je dr. Maček samovoljno razgovarjal z Dimitrijevičem, ki je član vladinih strank. V pomirjenju Hrvatov bo najbolje, da se Pribičeviča loči od njih.

Narodna banka ima novega ravnatelja. Ker je prejšnji ravnatelj Narodne banke, ki nam izdaja bankovce, umrl, je upravni svet izvolil novega ravnatelja Bajlonija. Sedaj se bode prešlo na ureditev našega denarnega trga za ustalitev dinarja. Naše državno gospodarstvo je trenutno trpelo zaradi nemirov, ki jih je povzročila opozicija. Vrednost državnih papirjev je padla, toda sedaj se je vsled modrega vladanja dr. Korošca vse to že popravilo in spravilo na prejšnje stanje. Vsa vprašanja glede plač državnim nastavljenecem, glede izplačila za razne državne potrebščine in dela, bi bila že rešena, ako bi bilo dovolj gotovine v državi. Pomanjkanje denarja se kaže vsepovsod. Temu je kriva opozicija, ki s svojim hujskanjem odvrta Hrvatce od plačevanja davkov, ki pa je s svojimi škandali napravila ovire, da se ne more zakoniti najeto posojilo. S posojilom bi

bila vsa gospodarska vprašanja v temelju rešena. Oni, ki imajo kaj terjati od države in oni, ki pričakujejo od države, da izvrši dela, ki kričijo po izvršitvi, vedo, da je opozicija kriva tega stanja. Sodba naroda bo padla na njo in njeno razdiralno delo.

*

V DRUGIH DRŽAVAH.

V Albaniji štejejo: bi, ne bi. Že pred dobrim tednom se je naznanil dan, kdaj da bo Ahmed beg Zogu proglašen kraljem. Dan je prišel, proglasitev pa ne. In celi teden se je razpravljalo: Bi, ne bi. Anglija je posegla vmes. Ahmed se je hotel imenovati kralj Albancev in to po zahtevi Mussolinijevi, da bi potem zahteval del ozemlja naše države za Albanijo. Pa Anglija tega ni dopustila. To je dobra brca Angleške proti Italiji. Končno so se Albanci udali, rekli so — bi — in proglasili Ahmeda za kralja Skenderbega III. To pa že lahko imajo.

Mussolini prodaja kraljevo hčer. Mussolini je kar na svojo roko naročil Ahmedu Skenderbegu III., da bo poročil italijansko princeso, hčerko italijanskega kralja. Ko je kralj Emanuel za to izvedel, je bil seveda proti in ne pusti Mussoliniju, da bi kar tako njegovo hčerko prodajal.

Madžarom se znova vzbuja apetit. in sicer po oni zemlji, ki jo je osvojila Rumunija. Pa s to bi še tudi ne bili nasičeni. Svoje stare zahteve zopet ponavljajo pred sejo Društva narodov.

Zveza narodnih manjšin je pred kratkim zopet zborovala v Švici. — Predsednik te zveze je Slovenec dr. Vilfan iz Goriškega, ki je ob tej priliki zopet povdaril, kake krivice se godijo Slovincem v Italiji.

Kellogovo protivojno pogodbo so sedaj podpisale vse velike države in sedaj bodo povabljene tudi manjše. Evropskim državam se morda pridružijo še azijske. Rusija se je že priglasila. Če le ne bo vsa ta zveza ostala samo na papirju! Saj istočasno predsednik Združenih držav Severne Amerike Coolidge, ko tajnik Kellog podpisuje protivojno zvezo, zahteva nove bojne ladije in bojne zrakoplove. Pravo protivojno zvezo bi mogli dejansko ustvariti le izvoljeni zastopniki narodov, ne pa visoka diplomacija.

Papež in protivojna zveza. Papež Pij XI. je ob priliki podpisa protivojne zveze povdaril, da je bil ravno papež tisti, ki je ves čas med svetovno vojno klical k miru in ga tudi pospešil, da pa tudi sedaj želi, naj se protivojna zveza uresniči, drži, kar pa bo le tedaj mogoče, če bo vladal med nami Kristusov duh ljubezni in sprave.

Mesto poljskega čuvaja. Občinsko predstojništvo Krčevina pri Mariboru namerava takoj namestiti enega zapriseženega poljskega čuvaja. Plača po dogovoru. Sposobni prosilci se naj takoj osebno javijo pri občinskem uradu v Krčevini. 1053